

La boxa vista per Ferran Torrent

Fila de ring

Un resum de la història de la boxa als Estats Units: les lluites socials i racials, el gangsterisme, els interessos econòmics i polítics, anècdotes... Un assaig, també, sobre els aspectes estètics

1 Entre els autors literaris que s'interessaren per la boxa, potser fou Norman Mailer dels pocs que saberen copsar l'aire metafòric d'aquest esport. Norman Mailer és conegut com un tipus arrogant, un d'aquells autors que necessita sentir l'alè odiós dels altres per reafirmar-se en la inseguretat del seu amor propi.

John Updike ha dit d'ell que allò que més el sorprèn és que Mailer siga alhora el millor i el pitjor dels escriptors. En *King of the hill*, un assaig poètic a propòsit del combat entre Joe Frazier i Cassius Clay, Mailer confirma l'opinió que d'ell manifestà Updike: el llibre descriu amb a penes vuitanta fulls el que alguns escriptors no aconseguiren dir en milers de pàgines. *King of the hill* és una petita obra mestra literària que conté els errors propis d'un egòlata: pontificar des de la distància confusa d'una fila de ring. Mailer arriba a la conclusió que Cassius Clay ha estat el millor boxejador de tots els temps. La veritat és que de Mailer no es podia esperar una afirmació menys categòrica.

Prèviament, però, el novel·lista deixa constància explícita dels seus sentiments respecte a Cassius Clay: "Per a la nostra mentalitat nord-americana resulta intolerable que la figura més destacada per a nosaltres, després de la del president de la República, siga incompreensible, pel fet que tant pot tractar-se d'un sant com d'un dimoni... O potser sant i dimoni alhora. Si més no, Richard Nixon és comprensible. Podem odiar-lo o votar-lo, però almenys estem en desacord amb ell. Allò que ens fa pols, pel que fa a Clay, està en el fet que el desacord és al nostre interior. És fascinant. L'atracció i la repulsió es troben simultàniament en un mateix ens".

En realitat, Mailer resumeix bona part de l'opinió que, en general, tenen

els nord-americans de tots aquells boxejadors negres que, des de la seguretat que emana ser el *més gran* en la categoria reina, desmenteixen amb presumptió individual el fracàs que són com a grup. Mailer, i amb ell milions de nord-americans, espera pacientment el dia que un blanc fornit pose fi a l'altivesa negra. Amb tot, i potser perquè en el fons un tal dia és llunyà, Mailer ha escrit que Cassius Clay ha sigut el millor, i d'aquesta manera ha salvat l'habilitat d'observador impagable. Però el segle no acaba amb la retirada de Clay, ni de bon tros comença el dia que Mailer descobrí la relació d'amor i d'odi pel *Boig de Louisville*.

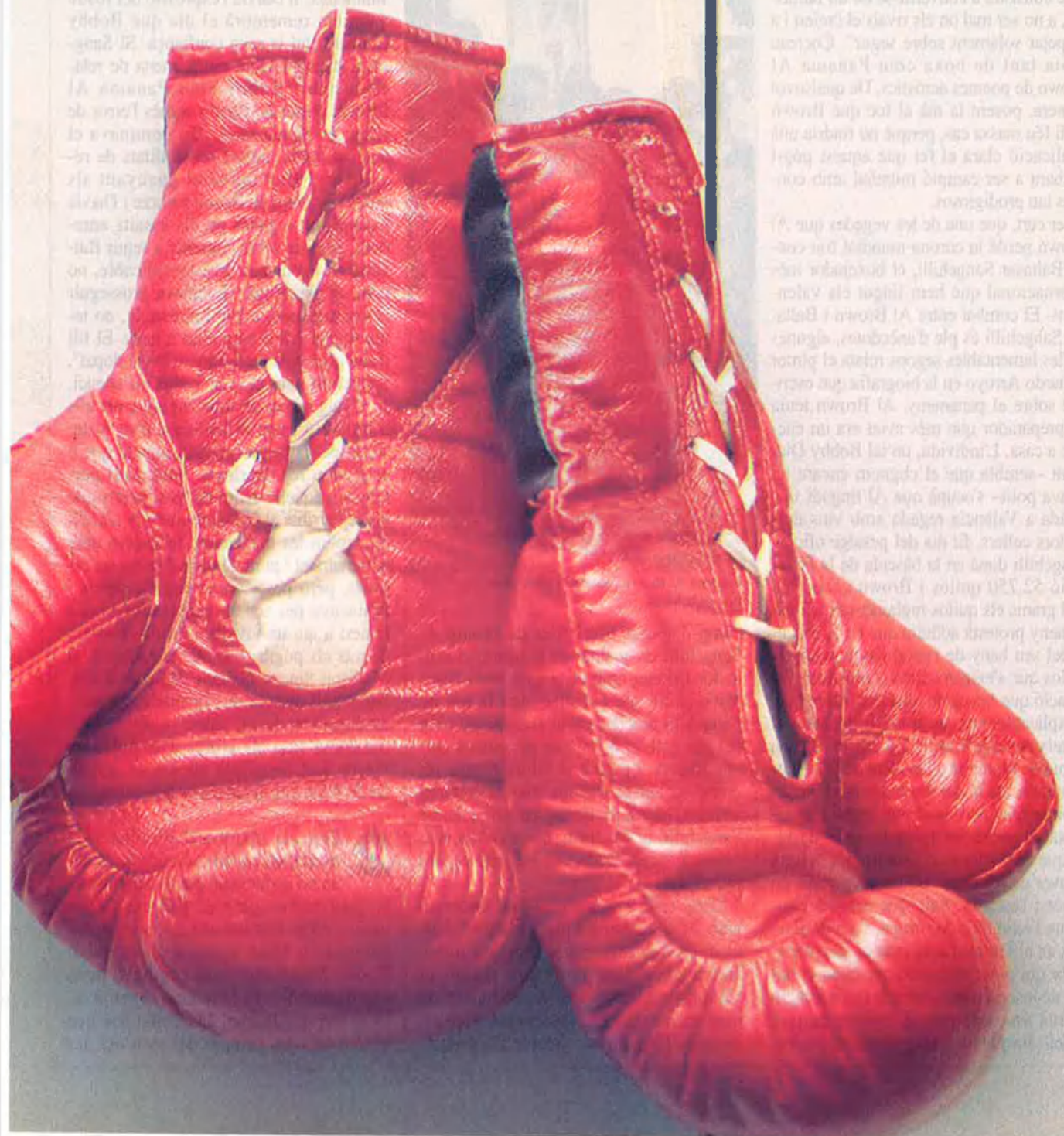
Discussió una mica estèril el fet d'intentar trobar el púgil *més gran* de la història. Tanmateix, es tracta de l'oci predilecte dels aficionats més purs. Així doncs, una vesprada de l'estiu de 1988 vaig seure davant el televisor i durant algunes hores vaig repassar una selecció de vídeos dels que, en la meua opinió, conformaven la llista dels millors púgils. Hi era Clay, evidentment, però també Ray Sugar Robinson, Joe Louis, Jack Dempsey, Ray Sugar Leonard... ¿El millor? Cada valoració necessita del seu context; si no, difícilment trobarem un valor absolut, si es que creiem que aquest qualificatiu no requereix el matís restrictiu.

De qualsevol manera, la conclusió de Mailer m'encoratjà a buscar i comparar, des de la subjectivitat, el meu púgil, el millor, el *més gran*. El vídeo em traslladà des de la depressió econòmica fins a l'època macarthista. I allí estava Ray Sugar Robinson, un negre atractiu d'estil inconfusible corroborant-me que tot el que Clay era ho havia estat Robinson molt abans, en un altre temps i una categoria de pes diferent. Una part de l'estil de Robinson se l'aproprià anys després Cassius Clay, que, sens dubte, el va perfeccionar en una

divisió tan difícil com el pes pesant, de púgils amb bon *punch* però de ritme estàtic.

La diferència entre Robinson i Clay no rau tant en l'estil com en el benefici que aquest últim extragué de la transmissió via satèl·lit, quan el món pogué admirar la seua exquisida tècnica. Robinson, però, elevà a la categoria d'art un esport bastant maldestre en aquells moments i amb pocs estilistes rellevants. Robinson introduí l'estètica en la boxa, i completà allò que Panama Al Brown i Joe Louis havien encetat. Grà-

cies a ells, però sobretot a Robinson, alguns poetes trobaren muses menys platòniques. Ara, ¿qui era el millor? L'objectivisme de Jean Cocteau el menà a proclamar Panama Al Brown el millor boxejador. És clar que Cocteau no entenia massa de boxa —només alguns conceptes al·legòrics—, però estimava Brown i no sols per les seues qualitats pugilístiques. La plàstica de Panama entusiasma l'*enfant terrible*, que no s'estigué, com Mailer, de dir-hi la seua: "Al Brown, escoltant els meus consells, aconseguí onze victòries

consecutives. Li vaig ensenyar que els seus adversaris es confiaren, fent servir unes estratègies infantils (per exemple: abans del combat, beure gasosa en una botella de xampany) i una vegada que els ingenus atletes havien baixat la guàrdia, colpejar-los al mentó amb la fulminant velocitat de la cobra. Allò que feia invencible Al Brown era l'abast llarg de la seua esquerra i, quan se sentia cansat, després de dotze assalts es deixava vèncer aparentment, i guanyava el combat per punts: el seu mètode consistia a convertir-se en un fantasma, a no ser mai on els rivals el creien i a colpejar solament sobre segur". Cocteau sabia tant de boxa com Panama Al Brown de poemes acròstics. De qualsevol manera, posem la mà al foc que Brown no li féu massa cas, perquè no tindria una explicació clara el fet que aquest púgil arribara a ser campió mundial amb consells tan prodigiosos.

Per cert, que una de les vegades que Al Brown perdé la corona mundial fou contra Baltasar Sangchilli, el boxejador més internacional que hem tingut els valencians. El combat entre Al Brown i Baltasar Sangchilli és ple d'anècdotes, algunes d'elles lamentables segons relata el pintor Eduardo Arroyo en la biografia que escrigué sobre el panameny. Al Brown tenia un preparador que més aviat era un enemic a casa. L'individu, un tal Bobby Diamant –sembla que el cognom encara no estava polit– s'ocupà que Al tingués una estada a València regada amb vins dels millors cellers. El dia del pesatge oficial, Sangchilli donà en la bàscula de la Federació 52,750 quilos i Brown excedí en 700 grams els quilos reglamentats. El panameny protestà adduint que en la bàscula del seu bany de l'hotel havia pesat els quilos que s'exigien. Brown obligà la Federació que buscaren altres bàscules que, inexplicablement per a ell, li donaven el mateix pes que la de la Federació. Brown hagué de rendir-se a l'evidència: la bàscula trucada era la del seu bany. Així doncs, el panameny no tingué més remei que rebaixar el pes en les quatre hores de termini que la Federació establí. La broma d'haver de rebaixar 700 grams a còpia de vapor i l'estómac buit, que debilità moltíssim l'estat físic de Brown, s'arrodoní no sols en el fet que havia estat el seu preparador qui el va traïr, sinó que quan ja havia aconseguit rebaixar-los la Federació ajornà una setmana el combat perquè aquell dia plovia i els promotors no vo-

lien perdre diners –el combat se celebra a la plaça de bous de la ciutat. Lluny d'acomiar Bobby Diamant, Panama Al Brown aprofità el recés setmanal fent turisme nocturn i acabà sent un client de reconeguda solvència en els millors cabarets, l'única infraestructura decent que aleshores tenia València. L'amistat amb un *cantaor* de flamenco impedí que Brown dormís una sola nit a l'hotel.

Però les crapulades de Bobby no acabaren en el trucatge de la bàscula: "Vengué el combat" –traduïc Eduardo Arroyo– "a Jules Vernin, l'apoderat d'enfront, a

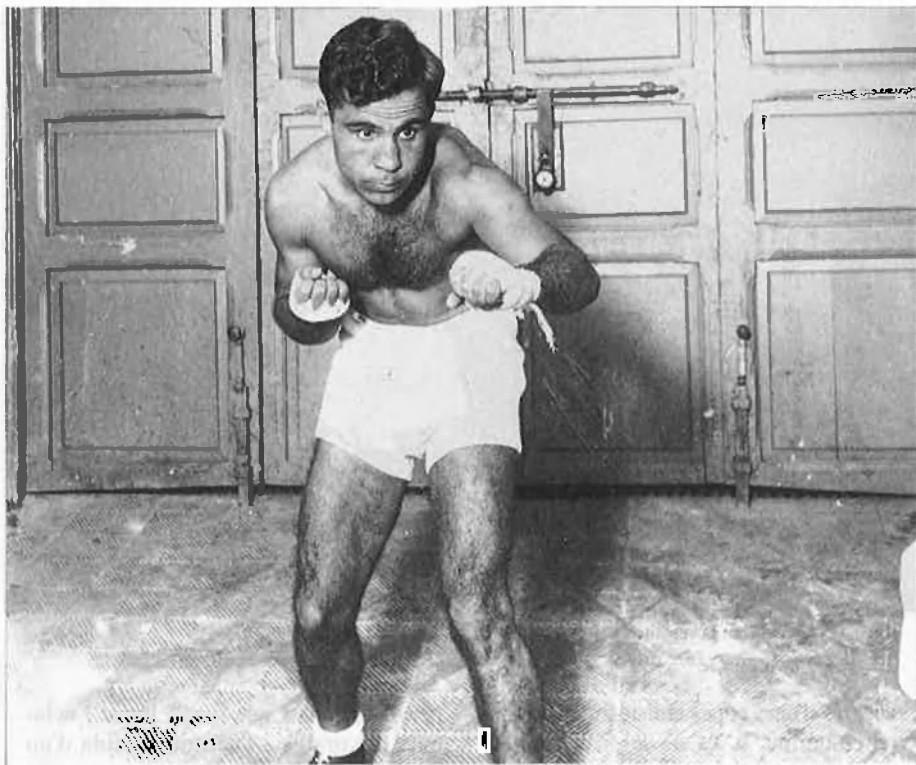
Panama Al Brown, enceta la línia plàstica en la boxa. ARXIU

canvi d'unir-se a les files de l'equip de Sangchilli en qualitat de massatgista-cuidador i d'anar amb ell a Londres i Nova York. Així que l'àrbitre alçà la mà de Sangchilli proclamant-lo campió del món del pes gall, el boxejador panameny patí una síncope i caigué al feltre. Estava inconscient i no se'n adonà quan el portaren a l'hotel. Més tard, Bobby enverinà també Sangchilli, al Madison, quan el valencià combatí contra Dado Marino amb el títol mundial en joc".

L'any 1985 vaig mantenir una conversa amb Baltasar Sangchilli. En aquell moment tenia setanta-quatre anys, una forma física excel·lent però una memòria vacil·lant. Aleshores jo no tenia notícia dels incidents adés ressenyats d'aquell combat. Ell tampoc, excepte els proble-

mes de Brown en la bàscula. Sangchilli era i és un home profundament honest, atípic en el sentit que fou un boxejador disciplinat i de vida tranquil·la, que féu una fortuna relativa, circumstància que li permeté viure sense luxes però amb garanties després d'abandonar el quadrilàter. Sangchilli tan sols es preocupava d'ell, d'estar en bona forma i guanyar els combats conscient ja que el seu futur depenia del seu esforç. Recordava de manera vaga el combat contra Al Brown: l'entusiasme del públic valencià i l'obsessió per no decebre'l sintetitzaven els records de Sangchilli d'aquell un de juny de 1935. Tanmateix, li canvià l'expressió del rostre quan em rememorà el dia que Bobby Diamant traí la seua confiança. Si Sangchilli haguera sabut quina mena de relació establí Bobby amb Panama Al Brown, potser no hauria comès l'error de situar-lo al seu racó: "Jo dominava el combat, tenia moltes possibilitats de revalidar el títol mundial guanyant als punts. Estàvem en l'assalt catorze i l'havia tombat set vegades en els assalts anteriors, però de sobte comencé a sentir flui-xetat en les cames. Era inexplicable, no m'havia passat mai. Intentava prosseguir el combat, però m'era impossible, no tenia forces. Me'n vaig anar a terra. El fill d'una gran puta de Bobby m'havia dopat". Sangchilli parà el relat i obrí un silenci. Jo li vaig respectar aquella pausa, els ulls li brillaven i només la duresa d'un rostre solcat per la brega constant impedí que li caiguessen les llàgrimes. Sangchilli pertanyia a aquella estirp de boxejadors que havien arribat al cim amb molt de sacrifici, suplint les mancances tècniques amb entrenament i punt d'honor. No era un estilista, però posseïa una pegada ràpida i destacava per ser un encaixador brau i honest a qui un vividor rebentà el somni de tots els púgils: triomfar a Amèrica, al Madison Square Garden. Després d'allò, Sangchilli disputà uns quants combats i, desenganyat, decidí retirar-se. En la solitud d'una casa als afores d'un poble de l'Horta Sud, Sangchilli viu ara sol, envoltat de fotos que el temps ha descolorit.

2 Per a la majoria d'aficionats, la massa, els criteris plàstics de la boxa no serien sinó pura mariconada. El *galliner* exigeix el KO per la via ràpida, cops fulminants i decisius, boxejadors com Mike Tyson o el legendari Rocky Marciano: tants combats, tants knock-outs. Rocky Marciano es retirà invicte del quadrilàter. Marciano fou una bèstia del ring, campió del món del pes

Sanchilli, l'aventura americana acabà sota els efectes de la droga.

ARXIU

pesant només deixat fora de combat per la dona, que el duqué contra les cordes amb aquella maniobra que més vulnerables fa als homes: "O la boxa o jo", i el gegant Marciano sucumbí a les faldilles. Però, al marge de la massa, alguns especialistes també consideren que si l'objectiu és deixar fora de combat l'adversari, aleshores Marciano fou i, sens dubte, és el millor. Heus ací un altre criteri, lliure, això sí, de floritures estètiques.

El fet cert és que el púgil que alterna la tècnica i la força té moltes més possibilitats. Oscar Ringo Bonavena, un boxejador brutal, no pogué amb la classe d'un Cassius Clay en declivi, senzillament perquè la boxa és un joc regularitzat i només aquells que saben aprofitar-ne a fons les regles dominen el combat.

El refús de molta gent vers la boxa ve donat per una confusió lamentable, un error consistent en la temerària comparació que es fa entre un combat al ring i una baralla de carreró. Pugeu un fatxenda musculós al quadrilàter i el pes mosca més inepte li guanyarà als punts. Fa alguns anys, un amic meu conegut pel Puça apallissà José Mata, campió d'Espanya del pes ploma, a la porta d'un bar. El Puça —el malnom li venia de família— era robust, treballava en les feines del camp, bon xicot però un pèl agressiu quan duia unes copes de més. Si anava content li agradava amidar les forces amb un, dos o

tres tipus alhora, el nombre no tenia importància. Aquell matí, que en realitat era una nit empalmada, Puça ensopgà amb José Mata; a penes calgueren unes paraules, més o menys altes, no res de l'altre món, perquè el Puça, que havia dut una nit estranyament tranquil·la, es disposara a contrastar els seus coneixements pugilístics amb un professional de la talla de Mata. El resultat fou tan sorprenent com decebedor per als qui, com jo, practicàvem boxa al gimnàs, convençuts que allò que apreníem entre les cordes tenia alguna utilitat fora del ring. I la tenia, és clar, sempre que el rival s'atengués a unes regles i no et sorprengué amb un puntelló a les parts menys íntimes. Val a dir que el Puça no recorregué a aquesta estratègia vil fa un moment ressenyada, però l'absència d'unes normes deixa en evidència al qui habitualment està acostumat a acceptar-les. Al quadrilàter, el Puça hauria perdut als punts; o potser no, però la superioritat que demostrava fora l'havia d'acoblar en un terreny acotat per unes regles que s'han de saber usar. Amb un bon preparador, el Puça hauria estat un wèlter magnífic. Algú que l'ensenyara a servir-se de la força natural que posseïa, aprenent a posicionar-se dalt del ring, dosificar la pegada, elegir la zona que convé o canviar el ritme quan interesse; algú que li expliqués, en definitiva, que no sempre guanya el més fort sinó aquell que, sent

fort, és hàbil i intel·ligent. L'harmonia entre la potència, la saviesa i la capacitat de sacrifici configuren el crac.

Ray Sugar Robinson i Cassius Clay reunien totes aquestes condicions, però mai s'haurien pogut enfrontar perquè eren d'èpoques i pesos diferents.

En el seu pes, Clay fou el millor; però el concepte estètic de la boxa fou dut a la pràctica, molts anys abans, per Robinson. No hem d'oblidar, però, que Clay el va perfeccionar, més encara tractant-se d'un pes on la papallona més lleugera arrossega un mínim de vuitanta quilos. Ara bé, potser Clay no hauria après tan de pressa si abans no haguera existit Robinson, si abans que aquest no hi haguera hagut un home anomenat Joe Louis, o si Panama Al Brown no haguera despertat la curiositat d'un esteta com Jean Cocteau.

Trobar una certa elegància al ring, un esport on prima per damunt de tot el *punch*, ha estat una tasca feixuga. Des de principis de segle, que és quan la boxa comença a tenir una acceptació de les masses als Estats Units, els dominadors del quadrilàter, els grans campions llegendaris, són púgils escassos de tècnica però dotats d'un físic atlètic. Aleshores es creia en la força com a virtut indiscutible, i és així que l'origen laboral dels púgils supleix en bona mesura els ensenyaments adquirits al gimnàs. Estibadors portuaris, capatassos de ranxo o *aizkolaris* com Paulino Uzcundum són candidats al ceptre mundial. L'absència d'una tècnica estilística que fera bona la premissa que en la boxa esquivar és tan important o més que pegar, té els seus resultats tràgics en les morts que produeix l'esport o les seqüeles irreparables a què es veuen abocats quasi tots els seus practicants. Els pseudònims que feien servir alguns púgils ens donen una idea exacta de quin era el valor que dominava: El Terror de Brooklyn, L'Assassí de Michigan, Poderós Àtom, l'Hèrcules de Butxaca, el Colós de Boston, el Terror Negre, l'Assassí Gegant... En fi, tot un seguit de despropòsits imaginatius que, això sí, feien les delícies d'un públic àvid de sang i fetge. De tant en tant algun púgil confirmava tanta barbàrie amb la seua excepció: Georges Carpentier, un boxejador francès conegut com *l'Home Orquídia*, posà una nota, no excessiva, d'estil al bell mig de *mamporreros* il·lustres. Observe el lector el pseudònim subtil que adjudicaren a Carpentier: l'Home Orquídia.. Si era potent i bèstia havia de ser per força *assassí terror* o un adjectiu similar, però si exhibia una certa tècnica aleshores esdevenia una *flor*.

Però, certament, les coses canvien, i tot i que tractem un esport on la masculinitat més viril ha estat el símbol més emblemàtic, l'opinió publi-

cada, si més no, a l'últim ha reconegut els grans estetes de la boxa. No debades foren ells els que donaren el magnífic espectacle de l'estratègia rítmica al quadrilàter: el pegador buscant la presa, i la suposada presa esperant-lo en el lloc del ring on creu que l'ha d'esperar, allà on la distància del rival li és més perceptible, castigant-lo no sols amb els *jabs* o els *crochets*, sinó en el que és encara pitjor, jugant amb ell, impacientant-lo, duent-lo al terreny de la batalla psicològica on és obvi que està perdut si no li respon el cervell. L'estratègia *Cocteau*, però sense gassosa en la botella de xampany.

3 De la meua època juvenil recorde l'interès que teníem tots els principiants, i els preparadors, per les qüestions d'esgrima. De les assignatures pugilístiques era l'estil la més atractiva, entre altres raons de pes, com ara la seguretat dalt del ring, perquè era la més envejada i a la que pocs, poquíssims, tenien accés. Com en la professió d'escriptor, és l'estil allò que ens dona personalitat. Tots contem més o menys la mateixa història, però és la manera –l'estil– com un púgil aconseguix un *knock down* –caiguda no definitiva– el que desperta l'admiració de l'aficionat més exigent. És clar que un púgil ha d'estar molt segur de l'eficàcia estilística, ja que en cas contrari l'eficàcia demolidora del rival a l'últim s'imposa matemàticament: de trenta possibles errors sempre hi ha la possibilitat d'un encert fatídic.

Al ring, la sang del púgil és calenta, t'adones que t'han nafrat l'endemà. A tall d'exemple, recorde un dia que vaig fer guants amb un tipus que em treia de polleguera. El programàrem a tres assalts i els racons de l'esporàdic quadrilàter eren quatre pilars d'una casa abandonada. Als primers instants del segon assalt, un *crochet* de l'individu en qüestió feu diana en la galta esquerra de la meua cara. Més que fer-me mal als queixals, em va ferir l'orgull –la virilitat posada en parèntesi–, de manera que, enecat, el vaig dur fins al racó i allí, zona immillorable per a col·locar una sèrie, vaig llançar amb tota la força el puny dret, un *crochet* amb recorregut ideal; el colp era definitiu, però anà parar al pilar. Acabàrem el combat i

Ray Sugar Robinson: la revolució estètica fou ell.

AHXIU

després d'un copes amistoses ens n'anàrem a dormir. A les sis del matí em vaig despertar amb dolors insuportables al dit gros de la mà dreta: el tenia trencat i encara avui em queixe quan la humitat és més que relativa.

Jo volia ser un estilista –amb quaranta-set quilos de pes i un seixanta-tres d'alçada era una decisió prudent–, i ho era davant l'espill, assajant fintes contra un rival imaginari, anteposant el cap al cor. Tal i com insistia Juanito el Moro, un preparador que era incapaç d'encertar un elefant amb un bat de beisbol, "un combat és cosa de dos i tu has de procurar tombar l'altre". Juanito era més aviat parc en explicacions teòriques. Si ell m'haguera pogut fer comprendre que la boxa és, per damunt de tot, psicologia, que el més important és robar-li l'esperit al contrari, potser hauria entès que molts combats es guanyen als primers minuts, just quan imposes la teua confiança i desbordes la inseguretat de l'altre. És clar que si Juanito haguera estat capaç d'elaborar una teoria, no hauria fet de cambrer. Contra això –la psicologia i la tècnica– no hi ha força física que pugui vèncer, perquè la tècnica és una conseqüència de les normes que regulen el combat; però quan la força s'ha d'acoblar a un codi, perd una bona dosi de l'ímpetu que la incentiva, ja que necessita tota l'expressió natural per a manifestar-se. És com si a Monserrat Caballé l'obligaren a cantar en una discoteca amb altaveus de deu mil vats.

El triomf dels estilistes anà tramant-se a poc a poc, i configurà un públic minoritari però selecte enfront d'un *galliner* ata-

peït d'aficionats que han aclamat i aclamen el coratge i l'actitud suïcida d'un Rocky Graziano, lloat en la gran pantalla pel seu estimable sacrifici, un encaixador que segons ell no li importava morir al ring. Igual que Jake la Motta, que, equivocant en la creença que havia mort un home, pretenia un càstig similar. Graziano se sentia bé al quadrilàter quan notava els cops del contrari. N'havia rebut tants als reformatoris i als carrerons que al quadrilàter es trobava en la glòria.

Hi ha algunes raons que expliquen l'elecció professional de la boxa com a mitjà de vida. La més usual és la possibilitat de guanyar uns diners davant la falta d'alternatives. Els boxejadors que es concentren en aquest grup, la majoria, són púgils generalment encaixadors i pegadors, però poc tècnics. Ray Sugar Leonard i Cassius Clay provenien de la classe mitjana nord-americana, grup social paradigma del benestar en aquell país. Tant Leonard com Clay eren dos dels millors estilistes (Leonard ha estat considerat el millor púgil del segle, en un treball publicat per Julio Ernesto Vila, classificador del Consell Mundial de la Boxa, al diari *El Tribuno*, de Buenos Aires). És la sensació de fracàs en el propi medi social el que d'alguna manera expliquen aquestes desercions de classe, a la recerca d'una aventura on poder reparar-se de la incomprensió patida al medi natural. És obvi que de les classes altes no eixiran boxejadors. Ací, el fracàs té encara altres alternatives, ben diferents dels individus situats en aquella zona social intermèdia on la frontera d'una vida sense sobresalts

és sovint difusa. Succeeix que a la trinxeira d'enfront abunda el tipus derrotat per endavant, i passar a la història pagant el preu que siga és un objectiu que ni tan sols podia somiar. Allà al davant són els Graziano, la Motta, Uzcundum, Tony Galento, Henry Armstrong... gent disposada a aferrar-se a l'última eixida tot i el túnel negríssim que han de travessar. Al final hi ha deu ratlles en una enciclopèdia i un feix de dòlars. Un poc més endavant solament quedaran les deu ratlles.

La vida de Paulino Uzcundum transcorria plàcidament i avorridament en un caseriu basc, sense més perspectiva que el rutinari trajecte de la dextral al tronc. Gràcies a la seua generositat en no vacil·lar a *morir* al ring, Uzcundum fou aclamat pel públic nord-americà. Era d'aquella mena de púgil que es *realitzava* en l'intercanvi de cops, com aquells tennistes que posicionats al fons de la pista passen llarguíssimes estones llançant-se la pilota sense decidir-se pujar a la xarxa. A ell ja li anava bé rebre'n tres si en col·locava un. De tallar troncs passà a gaudir d'àpats amb personatges com Al Capone o Goebbels, i a intimar amb actrius de Hollywood, que no paraven de sol·licitar-lo donada la seua fama de resistent. Uzcundum era tan viril que, quan acabava un combat, feia gimnàstica de cara al públic. Tot i que el retorn al caseriu es fera irreversible. Rocky Graziano, fart de dormir als correccionals, decidí provar sort en un ofici que materialitzava el sentit al·legòric de la seua existència. Rebre al ring era més rendible. Aquest currículum condicionava de manera alarmant el bagatge tècnic de la majoria de púgils fins ben entrat el segle.

—Mister, rebenta'm la inflamació de sang que tinc a l'ull, que m'impedeix veure —ordenà Graziano al seu preparador en un combat contra Tony Zale.

Graziano volia *morir* al ring, una mort més heroica i romàntica que estirat damunt d'un recipient d'escombraries en un carreró de l'East Side de Nova York. El seu coratge obtingué el reconeixement del públic, i també de Dwight Eisenhower, que el mostrà com un exemple per a la joventut nord-americana, entestat, el general, que els xicots no agafaren el mal

camí quan potser no en tenien altre. Però Graziano no aportà res de nou a la boxa, perquè el valor, com passa als exèrcits, se li suposava, si bé és veritat que el seu coratge era digne d'elogi per inusual. Val a dir que Rocky Graziano atresorava dues de les qualitats indispensables, això és, *punch* i capacitat de sacrifici. Ray Sugar Robinson el va deixar fora de combat al tercer assalt: tenia les virtuts de Graziano, però molta més tècnica.

4 Fins arribar a Graziano n'havien existit molts com ell, més o menys suïcides, més o menys volenterosos i encaixadors, però pocs, molt pocs com Panama Al Brown, al qual Eduardo Arroyo dedicà una biografia bellíssima i apassionant. I la pregunta és fa inevitable: ¿per què els negres, que tenien tantes

o més necessitats socials que els porto-riquenys o els immigrants en general, eren els que més classe aportaven? La resposta, cal buscar-la en les cames, en el joc de cames, en la finta de tronc i cintura, en el ritme, en definitiva, i el ritme és ball i els negres saben, sobretot, ballar.

Es clar que hi ha hagut molts boxejadors negres que eren un soques, però si repassem la història del pugilisme des del punt de vista estètic —no és possible veure-la d'una altra manera— són moltíssims més els blancs els que no han omplert la crònica per les aportacions plàstiques. Si bé a molts aficionats els resulta paradoxal, la boxa no sols depèn de les mans, sinó en bona mesura de les cames, de la sincronització, en síntesi, entre les cames i les mans. La funció de les cames és preminent: permet el desplaçament, manobra d'accés a la distància que es tria; possibilita el ball al voltant de la mà inepta del contrari —són pocs els púgils ambidextres, això és, resolutius amb les dues mans—; unes bones cames suporten millor el pes de la fatiga, alhora que una bona coordinació entre aquestes i les mans ratifiquen la duresa d'un colp. En boxa, la diferència és a les cames, malgrat que per a alguns pegadors no fou fonamental, com ho demostra el fet que arribaren a ser campions.

Tenim el cas de Rocky Marciano —no confongueu amb Graziano—, l'únic campió del pes pesant que no va patir cap derrota al llarg de la seua carrera. Ara, Marciano era un tanc, un míssil, un púgil que sabia administrar sàviament la força que posseïa. Al quadrilàter es comportava humilment, era un obsessiu de la victòria. Dos mesos abans de disputar un combat important es retirava a la solitud del camp, amb la ment fixa en el triomf, lluny de la premsa, els amics i la família. Marciano ha estat una de les poques *esperança blanca* de la boxa. I era, per ser un púgil blanc, una mica intel·ligent, no dalt del ring, on es bastava amb el seu *punch*, sinó fora, i demostrà, retirant-se a temps, que la vanitat de sentir-se el *més gran*, l'egocentrisme que ha dut a la ruïna física tants grans campions, no anava amb ell. Es cert que la dona influí en la decisió, per no és

Carpentier: "l'home orquídea" era massa fi per ser una altra cosa.

ARXIU

menys cert que per a doblar la tossuderia d'una virilitat tan manifesta cal alguna cosa més que l'imperatiu domèstic: cal una mica d'intel·ligència.

¿Què demostra el fet que un home de les característiques rudes de Marciano es retirés invicte del quadrilàter? Demostra, en primer lloc, que la potència de pegada, el *punch*, indispensable, qualitat que no gosarem posar en dubte però que no creiem exclusiva. Sense menysprear els mèrits de Marciano, és d'altra banda obvi que es convertí en l'*esperança blanca* perquè en els nou anys de carrera no ensopegà amb un *artista* negre que posés en evidència les seues mancances tècniques.

El palmarés de Marciano és brillant, tot victòries i moltes d'elles abans del límit programat; però pocs dels seus oponents han fet una mica d'història, amb l'excepció honrosa, però amb matisos, del combat que guanyà a Joe Louis, per KO, en el vuitè assalt. Un estilista, Louis, que estava en la tercera i última fase de la seua trajectòria. Louis es resistí a deixar el ring: dalt era un home respectat, el *més gran*: després pagà les conseqüències de l'egocentrisme que els és comú als gran campions. Marciano, però, cal jutjar-lo en el seu context.

No obstant, evitaré la hipòtesi que tant agrada als especialistes d'especular qui hauria estat el guanyador entre Marciano i Louis si s'hagueren enfrontat vuit o nou anys enrere. La computadora d'una revista especialitzada assegura, segons els seus càlculs, que Rocky Marciano fou el millor boxejador de tots els temps. ¿Posaren en les dades de la computadora que mentre Marciano exercí durant nou anys Joe Louis ho féu al llarg de disset? ¿Quins arguments li programaren perquè determinara quin havia estat el *més gran*? Probablement, la computadora féu una senzilla operació matemàtica: tants combats, tantes victòries, tants KO. Una lògica aclaparadora, però que en absolut convenç. ¿És millor Rulfo que Faulkner? Rulfo escrigué unes poques narracions excel·lents; Faulkner, una magnífica obra, extensa i amb alguns alts i baixos, però amb una mitjana reconeguda. En fi, disquisicions que sols afecten Marciano i Louis pel que fa a la quantitat, atès que la qualitat era molt distinta.

Si al ring, però, no hi hagueren pujat estetes; si Louis, Clay, Robinson, Leonard, Panamá i altres, no massa, no hagueren delectat amb els moviments harmoniosos, amb la precisió del colp, amb la finta mòbil contra les cordes, amb la rapidesa de l'esquiva, la boxa encara seria un esport per a atletes ben preparats de músculs, estibadors portuaris que, tal i com confessa Mike Tyson, els agrada colpejar el nas del contrari per veure com se'ls enfonsa al cervell. Desmentim, malgrat Rocky Marciano, que el pugilisme és un esport on la supremacia rau en la

Rocky Graziano, volia morir al ring.

vant la destresa estilística de Ray Sugar Leonard. "No más, no más", exclamà Duran, claudicant sota la diligència tècnica de Leonard, un altre negre, magnífic com el seu homònim Ray Sugar Robinson.

5 Ray Sugar Leonard i Roberto Mano de Piedra Duran són l'exemple més actual que tenim de *combat del segle*. Els promotors de boxa tenen una tendència perversament mercantil a presentar qualsevol combat com el *combat del segle*. De vegades la inflació noticable sobre un combat ajuda a sobredimensionar aquest concepte, que atrau enormement els aficionats, vigoritza les apostes i fa feliços els empresaris. En la meua opinió, hi ha dos elements claus que fan que un combat reunesca les condicions indispensables per a catalogar-lo com *del segle*. Un, les connotacions socials o polítiques. Gràcies a Ronald Reagan alguns combats han estat cimers, en decantar-se públicament per un dels dos púgils. Llavors, el rival passa automàticament a representar els interessos opositors, generalment el dels negres. (Hem d'agrair als presidents nord-americans que no hagen fet ús del cinisme apostant pels negres, circumstància que demostra que l'elecció era política, ja que tècnicament parlant no l'encertaven mai). L'altre element, més ortodox, és aquell que enfronta un pegador i un estilista. Leonard i Duran entraven en aquest apartat. Mantenien una rivalitat dura, però estrictament personal, intransferible i esportiva.

potència. Hi estarem d'acord en la combinació: un litre de *punch* i dos de mestria, però ens neguem a reconèixer la força, ella sola, com l'actitud decisiva i determinant. Si fos així, la boxa no necessitaria una normativa. Si en futbol no existiren les faltes directes amb barrera, no caldrien els tècnics que resolen els partits amb una espurna de genialitat. La *bèstia* immune a la plàstica es veu encaçada per les regles en un espai acotat per dotze cordes, per l'habilitat del que sap extraure avantatges en pocs segons, de les febleses tècniques d'un individu que, com Roberto Mano de Piedra Duran, és capaç de matar un cavall amb un colp de puny, però que fracassa amb dues de tres tentatives da-

Mai no he presenciat un clímax tan tens com quan boxejaven aquests dos púgils. L'odi surava al ring. Els combats entre Duran i Leonard eren una lliçó magistral de dues maneres d'entendre la boxa. Leonard aprofitava els recursos estilístics per humiliar Duran, i aquest colpejava sense pietat, quan podia, el cos de Leonard. Les escames de Duran pretenien no sols guanyar el combat, sinó desfer el mite Leonard, fulminar l'únic home que posava en evidència el seu orgull masculí. Roberto Duran era un *macho* panameny i Ray Sugar Leonard, un estilista de la millor escola americana. Així li ho fa saber Wtaker a l'espanyol Poli Diaz: "Xicot, açò és Amèrica", o el que era igual: a Europa Poli es tombava amb

la força, a Amèrica la potència un dia o altre ensopega amb la tècnica.

Durán i Leonard protagonitzaren tres combats: un el guanyà Durán, i els altres dos Leonard, tot i que aquest patia d'un despreniment de retina que l'obligà a retirar-se tres voltes de la boxa. Però malgrat això, Leonard sempre veia venir Durán, que practicava una boxa ostentosa i evident. El gran problema dels pegadors es que *telegraftien* els cops abans d'enviar-lo. No són imprevisibles, perquè no són creatius. Quan Durán llançava un *crochet*, Leonard sabia el que li venia damunt; tanmateix, Leonard iniciava un *bolo-punch*, Durán es protegia l'estómac, però la cara d'ell rebia un *jab* de la mà lliure de Leonard. Era fabulós comprovar com s'empenyava Durán: mirada fixa i instint d'assassí. Leonard disfrutava dalt del ring, era alegre i rítmic, altament estètic. Es retirà l'any 1990, a l'edat de trenta-tres anys, després de perdre contra un deixeble d'ell, molt més jove. Potser li ensenyà més del que calia.

El més difícil és la tècnica. La pegada es té, més o menys contundent, però les qualitats tècniques no són fàcils d'aprendre. Un bon preparador ensenyarà al seu púgil molts trucs, li reiterarà la importància de dosificar-se al llarg de dotze o quinze assalts —els minuts al ring són interminables—, li ensenyarà les galloteries que cal fer en els moments delicats, però si el púgil no té una predisposició, diguem-ne innata, a assimilar amb rapidesa l'estratègia estilística, el preparador l'entrenarà d'acord amb allò que és possible polir, és a dir, amb les virtuts clàssiques d'un boxejador normal: sacrifici i

punch. Així doncs, el púgil ingressarà a les files de la majoria de mediocres, alguns d'ells amb una certa rellevància en la història, estimat pel públic pel seu coratge. Per ells, pels aficionats, el púgil està disposat a *morir* al ring, dramàticament, insegur de no voler veure's desproveït de l'única qualitat que li ha sigut reconeguda.

6 El boxejador està entrenat per a no abandonar mai. És el preparador qui, davant un càstig innecessari, decideix llançar la tovallola, senyal inequívoc de rendició. És freqüent veure púgils en situació de derrota extrema enca-

parrats a continuar el combat, fent bo el simbolisme d'un esport que consagra el mascle. La derrota entra en el codi honorífic del boxejador —un dels dos ha de guanyar—, fins i tot ben reconeguda pel públic, que premia l'honradesa i la valentia. El dia que Roberto Durán pronuncià el "no más, no más" no fou una renúncia explícita a la lluita. Ben al contrari, havia resistit durant vuit assalts amb una forta malaltia estomacal. La renúncia de Durán ferí l'orgull dels seus condicionals, i el d'ell, és clar, que de cap de les maneres podia reconèixer-li al seu enemic secular.

Paulino Uzcudum, un base a la taula d'Al Capone.

campionat mundial entren en joc molts interessos, fonamentalment financers, però també personals, de tal manera que, de vegades, la inferioritat ha de ser unànimement reconeguda perquè tinga validesa efectiva.

Si bé és veritat que actualment a penes ocorren desgràcies irreparables —almenys no tan irreparables com a les mines—, en el passat la mort d'un boxejador es veia com un fet lamentable, però que en absolut forçava a una revisió de les normes, a la voluntat d'humanitzar un esport on es guanyaven i es guanyen molts diners, i que era practicat per tipus que se suposava que havien de donar les gràcies per l'oportunitat que se'ls concedia de rehabilitar-se. Arribar no era fàcil, i sovint s'arribava en condicions deplorables. Deia el cubà Kid Chocolate que la vida del boxejador és com un taxímetre, com més trajecte es fa més es paga. Joe Louis, el negre que fou idolatrat per tots els aficionats, acabà practicant lluita greco-romana per poder pagar els deutes que tenia amb la hisenda pública, però a pesar d'això, o possiblement per això, anà indefectiblement a la ruïna. Poc abans de morir en la indigència més miserable, Louis escrigué una carta a Reagan on li oferia els seus serveis d'estratègia per acabar amb l'amenaça soviètica. Reconegut com el boxejador que salvà l'honor nord-americà, però només un negre en la vida civil. Panama Al Brown morí als carrers de Harlem. Segons conta Eduardo Arroyo, un matí de novembre de l'any 1950 Al Brown estava en coma, tirat en un carrer; la policia, creient que esta-

va borrar, el portà a la comissaria. Durant dos o tres anys vagarejà per les immundícies de Harlem sense que el seu amic Jean Cocteau, que es vanaglorià de l'amistat del campió, agafara un metro per anar a visitar-lo en els seus viatges a Nova York. Tanmateix, el final més irònic potser el tingué Joe Walcott, un púgil llegendari que anys després de les seues gestes, oblidat i en la ruïna, trobà un lloc de treball per a agranar el Madison Square Garden just on els mateixos que l'havien aclamat li exigien que retirés les burilles dels cigars. Vet aquí aquella resistència a abandonar el quadrilàter.

Recentment hem conegut el cas de Georges Foreman, ex-campió mundial del

Recentment hem conegut el cas de Georges Foreman, ex-campió mundial del

ARXIU

pes pesant, que a la temerària edat de quaranta anys ha retornat al ring. Foreman és ric, no necessita la boxa per a viure còmodament; ha manifestat que els diners que guanya els dedicarà a obres benèfiques, però a la rebotiga d'aquest retorn inaudit hi ha la nostàlgia per l'admiració que acompanyava cada *uppercut* que connectava: "Com un cadillac a cinquanta milles per hora", confessà l'oponent Georges Chuvalo. El combat entre Foreman i Clay constituí un esdeveniment mundial de primera magnitud.

És el silenci sepulcral allò que negueteja l'esperit de Foreman en la vida d'ex-campió jubilat. Un ex-boxejador no serveix de res, ni que haja sigut el *més gran*, perquè l'únic llenguatge que coneix és el del seu cos, ara en el record, en els annals d'una estadística magnífica, però en el silenci més pregon. A més a més, Foreman és un tipus peculiar en un món de personalitats singulars: exercí de predicador evangèlic després de tenir una inspiració divina, que en realitat fou una al·lucinació provocada per la calor i els cops en un combat contra Jimmy Young, segons l'informe mèdic que facilità l'hospital. Foreman no tardarà a predicar de nou i no es descarta que ho faci amb retòrica extasiada. Fet i fet, tan sols demana que no l'obliden.

7 Els anys previs a la Segona Guerra Mundial conegueren la faceta més grollera de la boxa amb l'aparició de Primo Carnera, un púgil de dos metres llargs d'alçada i cent trenta quilos de pes. Carnera, que treballava al circ, fou empès al ring per empresaris relacionats amb el món de la màfia, aleshores l'organització que dominava les borses més quantioses.

Som a l'època on la tècnica és encara poc apreciada, el temps de consagració de la força, quan erròniament es considerava determinant el *punch*. Primo Carnera, doncs, era un bon argument per als milers d'espectadors que omplien els estadis. Ja començava, així mateix, a albirar-se de nou la lluita entre blancs i negres, i és d'aquesta manera que Carnera simbolitza el poder blanc. Però Carnera era un ingenu, un gegant bondadós, temible fins i tot amb l'impuls que expel·lia l'aire dels seus *uppercuts* errats. Si encertava una sèrie, el KO era previsible, espectacular sobretot. Però Carnera, que sovint el presentaven com un prodigi de la naturalesa, semblava un gladiador del neolític, tan lleuger

com una carrossa del Corpus. Quan amollava una mà, enviava tones de violència indiscriminada. Era el típic púgil encimbellat artificialment, un reclam magnífic per als comptes corrents dels empresaris sense escrúpols, mostrat com l'únic home al que ningú no podia vèncer. I així fou mentre davant li posaven *paquets* més preocupats de resistir els assalts programats salvant honrosament la salut que fer-li front amb l'arma de la tècnica. Era una atracció, que encara es féu més suggerent quan, abans de disputar el títol mundial, segà la vida d'Ernie Schaff amb un colp poderosíssim. Aquest incident contribuï a reforçar la llegenda Carnera.

Carnera es proclamà campió mundial disputant el títol a Jack Sarkey, al sisè as-

què els púgils estilistes escassejaven. Havia de ser l'histrió Max Baer, el jueu que duia l'estel de David a la indumentària, qui posara al descobert la trampa Carnera. Baer desfèu el mite de la força sense oposar una esgrima fina, només un poc d'habilitat, just la que calia per a enviar Carnera al cementeri dels elefants gloriosos. El gegant italià abandonà la boxa i es dedicà en cos i ànima a la lluita lliure, d'on potser no hauria d'haver eixit. Carnera fou l'exemple més emblemàtic de la força bruta, l'estètica més ordinària.

I no és que Max Baer fos la flor en el desert. L'orquídea, com ja hem dit, era Georges Carpentier, un *gentleman* que, tanmateix, no passà a la història dels pesos pesants per les qualitats tècniques, és a dir,

Joe Louis, l'estilista de Detroit.

ARXIU

salt en un combat que congregà tots els dubtes imaginables. El bondadós Carnera estava protegit per una organització que pretenia el lucre monetari més estricte i alhora demostrar que la qualitat suprema estava en la força, coherents amb la forma en què ells havien instaurat el seu poder. Defensà dues voltes el títol, una d'elles contra el basc Paulino Uzcundum, que no era un prodigiós de la tècnica, i per tant el combat transcorregué entre dues mentalitats sobiranes en la contundència, però lamentablement esquives amb la tècnica. Guanyà Carnera, i és clar que l'*aizkolari* ja podia sentir-se satisfet d'aguantar quinze assalts a l'alter ego de Mussolini, que projectava en el púgil la grandesa italiana.

Però la fi de Primo Carnera estava anunciada, i si no vingué abans fou per-

per ser un revolucionari de l'esgrima. Fou en aquells moments, quan Baer dominava l'escena, que irrompé, en la meua opinió, la primera perla estètica, el negre Joe Louis. Amb ell rebrotaren les polèmiques racials entre el públic. Joe Louis fou el primer revolucionari estilístic del ring, però aleshores els aficionats estaven massa ocupats amb el color de la pell per a adonar-se de les filigranes rítmiques del que seria conegut com el Bombardeer Negre.

Joe Louis és el primer púgil de la categoria reina que sap imprimir un ritme harmònic als combats, que boxeja en el terreny que ell imposa; és dur, té potència en la pegada, trau les mans amb rapidesa i si molt convé és encaixador. Louis pot amb els blancs i amb els negres, defensa en vint-i-cinc ocasions el títol victoriosa-

Roberto Duran, l'aspecte groller de la boxa. ARXIU

ment i, sarcasmes de la vida racial, hagué de fer de *blanc* contra Max Schmeling.

Succeí que Adolf Hitler, assabentat que el seu púgil més famós anava a Nord-amèrica, li féu saber que el règim li estaria profundament agraït si derrotava el campió mundial, que a més a més es feia dir el Bombardeer Negre. La cosa tingué el seu ressò publicitari, però Louis no s'ho agafà com una qüestió personal, al cap i a la fi era un problema dels blancs. Amb aquesta predisposició d'ànim afrontà Louis el repte amb Schmeling, molt confiat pels seus precedents victoriosos. Però Schmeling, que s'hi jugava el pavelló de la raça, envià Louis al feltre, en el dotzè assalt. Els aficionats blancs —i els negres— deixaren com un drap brut Louis, i encara

dubtem si no fou una derrota calculada, ja que pocs mesos després s'esdevingué la revenja més espectacular del segle: Schmeling de nou contra Louis. Un espectacle.

Louis s'oblidà que era un estilista fi, un boxejador les característiques del qual encalquen a poc a poc el rival, avorrint-lo a colps calculats, ballant-li al voltant, duent-lo ara les cordes ara al centre del ring... no, no passà res d'això. Louis isqué enrabiat des del moment que sonà la campana, anà directe on era Schmeling, sorprès per la reacció dels contrincants —se suposava que la bèstia era l'alemany—; no li donà temps a l'intercanvi de mirades previ al tempteig habitual. Louis volia desfer el dubte que mesos enrere havia deixat en l'aire. Hi havia, a més a més, el títol mundial en joc. Som a l'any 1938, un fatxenda pregona per tot Europa la superioritat de la raça de Schemeling, i allí era ell, Joe Louis, un miserable negre d'Alabama, rescabalanant els blancs nord-americans de l'ofensa hitleriana. Anà, dic, Cara Schmeling i començà a metrallar-lo amb sèries de *jabs*, ganxos, *crochets*, un-dos, dreta-esquerra, el públic vibra, els blancs l'aclamen: "Louis, Louis, Louis..." Els locutors de les emissores a penes tenen temps de contar als oients la rapidesa dels moviments de Joe Louis, els negres salten d'alegria als ghettos, tot Nord-amèrica n'està pendent, l'orgull ianqui és en joc, paradoxalment, a mans del negre Louis, que ataca, empaita contra les cordes la dignitat ària; portem un minut i mig d'un primer i últim assalt frenètic: Joe Louis pega, massacra Schmeling, diuen que li parla, però

es impossible reproduir què li diu. A l'estadi hi ha una cridòria impressionant: "Louis, Louis, Louis..." Schmeling cau. Louis espera impacient que s'alce, s'alça, i de nou el Bombardeer Negre va cara a ell, a la desesperada, amb la guàrdia baixa, només val l'ofensiva, ofuscat en l'objectiu de destrossar el mite ari i esmicolar, de passada, els pocs indicis de superioritat blarca al ring: dos minuts. Max Schmeling torna a caure. Louis prega a Déu que s'alce, potser recorda aquelles paraules de Panama Al Brown, també negre: "Quan odie el rival el faig durar els quinze assalts", però Schmeling no pot més i resta estès al feltre vençut per la raça més menyspreada. Louis féu d'aquell 22 de juny de 1938 la nit més inoblidable dels nord-americans, els negres abandonaren els ghettos i se sentiren els amos de l'univers, només unes hores, poques, però tremendament viscudes, amb arrogància indiscutible. Joe Louis fou el sant patró dels negres. I el salvador efímer de la petulància blanca, que sublimà, a través d'ell, un triomf que no li corresponia.

Però allò només fou un parèntesi, una treva esporàdica entre blancs i negres. Derrotat Schmeling, la situació retornava al punt de partida. Louis fou destinat per l'exèrcit nord-americà a Europa, en compliment de les obligacions militars inherents a la Segona Guerra Mundial.

Quan va tornar, havia perdut anys d'activitat i un blanc maldestre, però molt atlètic, anomenat Rocky Marciano era l'amo del ring. Louis cometé l'error de lluitar contra el pas inexorable del temps, el mateix error que després cometran Clay, Foreman, Leonard i tants d'altres. Joe Louis conservava la tècnica, sens dubte, però els reflexos no eren els mateixos, el talent prodigiós que l'havia consagrat ja no li responia físicament i estava, en conseqüència, a l'abast d'un Rocky Marciano que, malgrat la indignència dels seus recurssos estilístics, posseïa els punys més demolidors que s'han conegut als quadrilàters. Entrem, doncs, en el període, de la supremacia dels pegadors. Rocky Marciano retornà, d'altra banda, la tranquil·litat espiritual als blancs, farts que durant els darrers anys el ceptre mundial havia estat a les mans dels negres.

Però a Joe Louis, els seus, no l'oblidaren fàcilment. Martin Luther King junior s'encarregà, anys després, de recordar que Louis era "un dels nostres".

"Fa algun temps, un dels estats del sud adoptà un nou mètode de pena capital. El gas verinós suplantà la força. En les primeres etapes s'instal·là un micròfon a l'in-

Ray Sugar Leonard, l'espectacle del segle. ARXIU

terior de la cambra de gas, per tal que els observadors científics poguessin escoltar les paraules del pres que agonitzava. La primera víctima fou un jove negre. Així que el gas començà a escampar-se, pel micròfon arribaren aquestes paraules: Salva'm, Joe Louis; Salva'm, Joe Louis; Salva'm, Joe Louis..."

En la lluita racial cadascú recordava els seus. Conta Joyce Carol Oates que en el combat entre Larry Holmes i Gerry Cooney pel campionat mundial dels pesos pe-

negres són curioses. De xiquet, London rebé els amors maternals de Mammy Jenny, una negra que li feia de mare, mentre sa mare acudia a les sessions d'espíritisme i son pare, un fumador empedreït, isqué a comprar tabac i encara estan esperant-lo. Bona part de la literatura de London és una reacció contra la seua infantesa. Qui sap si Mammy Jenny, als capvespres, li explicava històries fosques de negres i vet ací una de les claus racistes del novel·lista.

Així, quan Jack Johnson, el primer campió negre oficialment reconegut, destrossa l'any 1908 el mite de la superioritat

geriana? ¿No tenim l'exemple d'intel·lectuals espanyols posicionant-se contra la llengua catalana? ¿Com pot un intel·lectual estar contra una llengua? I això, evidentment, va també pels intel·lectuals catalans. La llengua és la pàtria, i la pàtria és sagrada; i on la llengua no perilla està en perill la supremacia de la raça, pàtria de Jack London. És a dir, que la pàtria és el poder, és el valor que reafirma, i el poder, al ring, és a les mans dels negres. Són els mecanismes més viscerals, les pàtries, els que expliquen la voluntat orgànica de l'intel·lectual.

És del tot simptomàtic, incidint en la qüestió, que ni Martin Scorsese ni John Huston, que realitzaren les dues millors pel·lícules sobre el món de la boxa, no escolliren la vida d'un campió negre de tema de fons. Scorsese es decidí per la biografia de Jake la Motta quan tenia una oportunitat immillorable de filmar la vida de Ray Sugar Robinson, contemporani de la Motta. En *Fat City*, Huston relata la decadència d'un boxejador mediatitzada per la necessitat de continuar al ring davant la precària oferta laboral. Com ha passat en la derrota a Vietnam, multitud de pel·lícules han distorsionat la qüestió pugilística presentant-nos els campions blancs, la rehabilitació prèvia i el triomf o la derrota posterior, però sempre des d'un punt de vista social edificat. Els negres, ni de teloners.

Per no parlar de l'impresentable *Rocky* un, dos, tres, quatre o cinc, àlies Silver Stallone, que arriba a la deformació grollera d'enfrontar soviètics i nord-americans per la supremacia boxística, una lluita impossible, atès que els soviètics, i en general tots els boxejadors de l'Est, eren *amateurs*. La consigna de l'establishment és oblidar els negres, quan han estat ells els qui han revolucionat la tècnica i han dominat amb preponderància en el terreny de les dotze cordes.

9 Ja fa anys que els nord-americans s'han resignat al Black Power en la categoria reina —és el pes pesant el que concentra l'hegemonia simbòlica—. Així doncs, i tal i com de manera esporàdica havia ocorregut en altres èpoques, els crítics començaren a diferenciar entre el bé i el mal, vista la impossibilitat de discernir entre el color de la pell. O siga, que ara al quadrilàter tenim el *Bon negret* i el *Mal negret*. D'aquesta manera s'inicià Norman Mailer en la literatura boxística. A ell es deu aquest insòlit repartiment moral, que tingué l'estrena en

Jean Cocteau, el manager que estimava Panama Al Brown.

ARXIU

sants, Ronald Reagan féu instal·lar un telèfon amb línia directa als vestidors de Cooney, a fi de felicitar-lo personalment per la victòria tan aviat com acabara el combat. No cal dir que Cooney era blanc; recordem, al fil de la qüestió, que Larry Holmes fou aquell púgil que declarà: "Ser negre és molt dur. ¿Tu no has sigut mai negre? Jo vaig ser negre... quan era pobre". Holmes guanyà el combat (des de Rocky Marciano els blancs han sigut, en la categoria reina, flor d'un dia). Ignore si Reagan felicità Holmes. De qualsevol manera, si ho féu, el detall s'ha d'apuntar al compte de les delicadeses habituals en els governants.

8 Si Ronald Reagan, com a president de tots, no era imparcial, ingrata la tasca de demanar-li a Jack London, activista del socialisme, una mica de comprensió vers el problema racial. Les reaccions de London contra els campions

blanca encarnat en Tomy Burns, London escriu una crònica apassionada i salvatge demanant venjança. Segons ell, Johnson havia humiliat els blancs, i el novel·lista invocà el retorn de l'ex-campió Jeffries, retirat invicte del quadrilàter, perquè posara les coses al seu lloc natural. Johnson, però, tornà a guanyar i el pànic s'estengué entre els aficionats blancs. Insistim en la curiosa reacció de London, escriptor esguerrà, aventurer i home que dedicà bellíssimes pàgines literàries a exaltar la redempció dels humils a través de la boxa. Hi ha un relat d'ell, *Un tros de carn*, que, salvada la distància inevitable del temps, és tot un compendi de les virtuts socials del boxejador atrapat entre la disjuntiva de deixar-se la vida al ring o guanyar el combat, profundament necessitat d'ingressar uns diners.

Bé, hem dit que són curioses, però tal vegada no ho són tant. ¿Potser no hem llegit soflames d'intel·lectuals esquerrans francesos blasmant la independència al-

el combat pel títol mundial entre Floyd Patterson i Sony Liston. (Cal dir que Mailer arriba tard a la lluita racial: els aspirants blancs en són poquíssims i d'escassa rellevància.) El "Bo" era Patterson, negre integrat en el sistema fins el punt que es considerava un liberal (de fet hi militava). Estem, doncs, davant un negre reciclat, noble i molt amable si l'equiparem amb Liston, ex-presidiari, apàtic amb les normes de comportament en voga. Mailer no dubta a prendre partit per Floyd Patterson (Eleanor Roosevelt també), un home que ha saltat des del ghetto fins als barris residencials sense atracar ningú; s'ha fet ell mateix, lluitant, i als Estats Units qui lluita sempre assoleix el premi. Patterson n'és un exemple. En canvi, Sonny Liston és el representant de la gent amb instints baixos, té el suport de la màfia del ring, la "xusma", escriu Mailer. Liston no s'integrà mai, presumia de l'amistat amb Frankie Garbo i Blinky Palermo, dos notoris gàngsters dels seixanta. Males companyies: Liston morí d'una sobredosi d'heroïna, droga inequívocament proletària i delictiva. Amb aquest palmarès, i el que es preveia, Liston no podia de cap de les maneres ser l'aspirant oficial.

La pressió social està contra Liston, però el Mal triomfa, i de manera tan expeditiva que es desfà del Bé Patterson als dos minuts i sis segons del primer round, en un tres i no res. Fou un triomf net, que, això sí, produí ferides espirituals a Mailer. Llavors, el novel·lista clama venjança: algú que restabesca l'ordre moral del sistema. Setanta anys enrere Jack London havia exigint el retorn d'un ex-campió blanc per tal que derrotés el negre Jack Johnson. La diferència entre Mailer i London és que aquest pregava per la supremacia dels blancs i Mailer pel "Bé", encara que fos negre, o millor si és negre perquè evidència l'assimilació natural al sistema. Però en el fons, i en la superfície, tots dos clamaven el mateix.

Ara, Norman Mailer en sap, de boxa, i contextualitza brillantment les metàfores que s'insinuen al ring. Es rendeix a l'evidència estilística, no sense abans descarregar, subtilment, una mica de bilis racial, actitud que té molt de mèrit —la subtilesa— si considerem que Mailer és d'un país que ha basat l'hegemonia mun-

Dalt, Primo Carnera. Baix, Max Scheling. ARXIU

dial provocant o assumint guerres arreu del planeta tret del seu territori. És molt dur, doncs, resignar-se a l'enemic interior; és duríssim que un negre altiu, superb i provocador com Cassius Clay desafie constantment el sistema dalt i baix del ring. Ningú pot fer-hi res, però: el llenguatge del cos és cosa del ghetto.

Al quadrilàter Cassius Clay polvoritza els preferits de la Casa Blanca i el públic addicte, i no content amb això es nega a lluitar al Vietnam: "No tinc res contra el Viet-cong". Més fanfarroneria impossible, arrodonida quan ell personalment s'atribueix la representació dels moviments negres més radicals, insultant els rivals negres que cristianament acceptaven el paper conjuntural de blancs: "Floyd Patterson és el conill dels blancs".

Cassius Clay pagà l'atreuiment de "simpatitzar" per passiva amb el Viet-cong amb tres anys i mig de presó, temps insuficient perquè pogués claudicar de la tossuderia que el menà entre reixes.

N'isqué una mica més gras, una mica més lent, però més hàbil i, sobretot, més malcarat. Anuncià la intenció d'asolir de nou la corona mundial, aquella que la política li va traure de les mans. El país oficial prengué posició en contra. I alguns negres també: som a la dècada dels setanta i alguna de les oportunitats en el país de les oportunitats ha arribat als ghettos.

Però la ment, maquiàvel·lica de Clay expressa també la simpatia pels pobres: "Tots els barbuts, tots els frustrats, els invertits, els drogats, els monstres, els folls sexuals i els purs i simples individualistes, l'adoraven", es queixa Mailer. En efecte, alguns blancs li presten adhesió ferma, tot i que a ell no li importava gaire qui tenia al seu favor; s'hi sentia feliç si es notava odiat, necessitava de la pressió social, la mateixa que atenallava les virtuts tècniques dels rivals: "Joe Frazier no em guanyarà, és impossible. El nostre combat el veuran milers de milions de persones, i ell no està preparat per suportar tanta pressió. És l'esdeveniment més gran de la història". Ell sí que estava preparat, sabia de la força en el treball psicològic —gran mestre, Clay, en aquests quefers—. Mesos abans d'un combat important enviava un seguit de missatges a través de la premsa al contrari. Els feia

pujar al ring insegurs, pispant-los l'arma més determinant: la confiança en si mateix. En les conferències de premsa no calia que ningú li preguntara: "Haríeu de beure aigua, aigua bona i fresca, en compte d'aquells licors que podreixen els budells", espeta a un auditori de periodistes, perplexos i amb excés de greix. Dit això fa saber que renuncia al cognom Clay, ja que, segons s'ha preocupat d'indagar, pertany a uns avantpassats esclaus. I ell és el rei, el rei del ring. "D'ara endavant sóc Muhammad Alí".

10 Amb Muhammad Alí les virtuts estètiques retornen de nou al quadrilàter, una mica abandonades a mans de formidables lluitadors com Frazier, Norton, Chualo, Foreman o Bonavena. I de nou recuperem la passió per Ray Sugar Robinson. Clay ens recorda Robinson de la mateixa manera que les bones creacions ens remetent als grans creadors. Norman Mailer aposta per Alí com el *més gran*, però desconec si el novel·lista s'ha pres la molèstia —ell que per edat podia— de veure en directe Sugar Robinson. El més probable és que no hi assistí a cap combat. Quan Mailer decidí enfonsar la lucidesa en la boxa, Robinson ja s'havia retirat. En cas contrari hauríem de posar un èmfasi especial en la ceguesa estètica de Mailer, justament ell, que escrigué defensant els conceptes tècnics.

Si Muhammad Alí —ex-Cassius Clay— fou el Picasso del ring, Ray Sugar Robinson fou Cézanne, Monet o Degas, el que edifica la base tècnica contra l'ortodòxia imperant, a fi que Clay o Ray Sugar Leonard profunditzen o diversifiquen el camí obert. No afirmem que Robinson fou el millor, desmentim que Alí fos el *més gran*. No sé si m'explique: de qualsevol manera insistim en el fet que Muhammad Alí dugué a l'extrem creatiu la revolució estilística de Robinson, iniciada per Panamà Al Brown i Joe Louis, i que ja apuntava en alguns detalls Georges Carpentier.

La boxa, com qualsevol disciplina creativa, duia implícit el concepte estètic des del començament, com el futbol, el bàsquet o tots aquells esports o totes aquelles professions on l'individu, el creador, està obligat a superar els límits momentàniament imposats. Hi ha qui naix dotat per a una determinada tasca i la porta endavant amb una facilitat empen-

Georges Foreman, al·lucinacions divines.

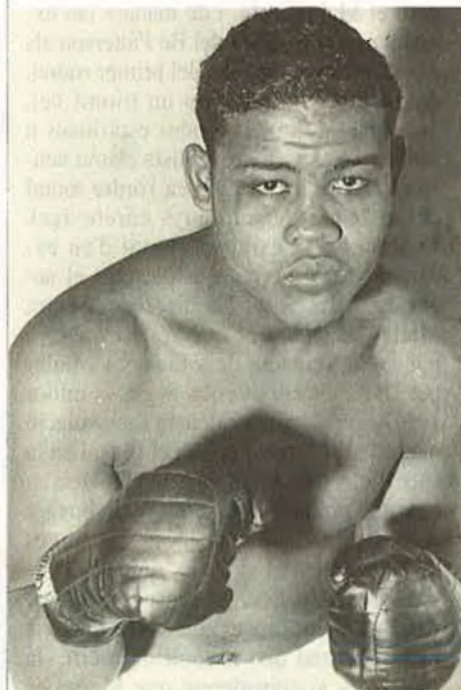
yadora. Ray Sugar Robinson nasqué impregnat de ritme al cos. Si hagués nascut en un barri residencial potser en parlaríem com l'home que féu ombra a Fred Astaire. Si era capaç de dansar harmònicament al voltant d'un kamizake com Rocky Graziano i Jake la Motta ¿què no hauria fet amb la companyia de la cadència exquisida de Gingers Rogers? Però la boxa és un esport individual i requereix, per tant, del màxim esforç de l'individu. És a dir: per figurar en l'èlite cal esmerçar en l'empresa tots aquells recursos que acaben dominant les regles del joc. Robinson fou dels primers a profanar el temple. Robinson i Alí; Hammett i Chandler; Cézanne i Picasso; Hemingway i els escriptors posteriors; en fi...

Devem a George Gaimford, preparador durant vint-i-cinc anys de Robinson, haver pogut gaudir de les aportacions estilístiques de l'home que, en paraules escrites al *Saturday Evening Post*, era "massa intel·ligent per a ser negre". En boxa, avui dia ja és un axioma ser negre i intel·ligent. Ha costat l'evidència de molts anys, però.

Atret per les gestes de Joe Louis, Robinson es deixà caure pel gimnàs de Gaimford, i ocorregué el que, sovint, he observat en un preparador. Parles amb ell al gimnàs de coses més o menys banals relacionades amb algun fet puntual de la boxa. Mentre t'atén mira amb displicència professional els deixebles: un que no s'aclareix amb el *punching-ball*, un altre que fuig del *footing* i acumula greix de manera alarmant... De sobte s'adona de la destresa tècnica d'un púgil que fins a

aquell moment no l'havia observat fent guants. Talla la conversa i es fixa atentament en les cames o en la finta del xicot: és harmoniós, sap distribuir les passes pel ring i la rapidesa a traure les mans només ensopega amb l'experiència del veterà amb qui fa guants... És un diamant en brut que, ben polit, brillarà. D'aquí que la importància del preparador siga de vegades tan cabdal. D'un bon preparador, s'entén. Està en joc, a més a més, el prestigi del mestre, la vanitat lògica d'haver contribuït al descobriment d'un *crac*. Al ring, és freqüent durant un combat sentir dir les mateixes coses a distints preparadors. Sobretot, el preparador ha de ser un psicòleg. A Joe Frazier li ensenyaren que el més important és robar-li el cor al contrari, ferir-li la moral irreversiblement, una extraordinària sensació d'impotència que mena el rival al reconeixement de la derrota. He observat com algun preparador envia el seu púgil al quadrilàter: de la mateixa manera que una mare envia el fill xicotet al supermercat de la cantonada, el prevenen tant contra els cotxes que van pel carrer, que el xiquet acaba sent atropellat per una bicicleta.

Gaimford s'adonà de seguida de les qualitats innates de Ray Sugar Robinson. I Déu sap de la importància de trobar-ne un que apunte bons detalls d'entre el grapat de llenyaters volenterosos que acudeixen als gimnasos a aconseguir el carnet de la Federació que els acredite com a "boxejadors". La majoria, molt mascles

Louis, el negre que fou l'esperança dels blancs.

al carrer, pengen els guants així que té fi el primer combat. Quan es troba el diamant en brut s'ha de mimar hàbilment, sense atorgar-li una confiança perjudicial, però demostrant-li-la en el moment just.

Una nit, Gaimford s'endugué el preciat púgil a un club d'aficionats.

Pretenia que Robinson, encara neòfit, capís en directe la duresa del combat, que s'habituaés a la cridòria del públic, que accentua encara més la solitud dalt del ring. En el programa s'anuncia un pes lleuger que no ha acudit, circumstància molt freqüent en les vetllades d'aficionats. El públic s'exaspera. El promotor descobreix Gaimford a través del fum espès del seu cigar: —George, necessite un dels teus púgils del pes lleuger.

Gaimford somriu: sap que no cal córrer per trobar-lo; però sap, alhora, que exposar un principiant a la possibilitat d'una derrota, quan se l'està entrenant en la confiança que arribarà a ser un bon púgil és, també, un risc que pot tirar en orris el treball mamprès. Mentre el preparador dubta, el deixeble, que no ha perdut detall de la súplica, s'avança a les seues vacil·lacions i s'ofereix al promotor. Si el púgil assumeix la responsabilitat vol dir que té coratge per acceptar la derrota. Es un bon símptoma, ja que al quadrilàter, al marge dels consells del preparador, el boxejador ha de prendre unes determinacions cambiables d'acord amb les circumstàncies de cada moment.

El promotor desconeix l'entitat de Walker Smith —nom autèntic de Robinson—, però no hi fa res, allò que cal és salvar la taquilla i els possibles desordres del públic.

—Endavant —resol el promotor.

—No té llicència —l'avisava Gaimford.

Però als Estats Units —ni ací en aquella època—, una llicència no ha estat mai un problema seriós. Per sort Walker Smith troba un conegut d'ell, també púgil aficionat, que li presta la llicència federativa. L'amic es diu Raymond Robinson. D'aquesta manera, doncs, naix Ray Sugar Robinson. El Ray i el Robinson per l'amic; "Sugar" vindria després, a propòsit de la pensada d'un periodista: "Aquest xicot és el boxejador d'estil més dolç que he vist". Doncs això: Ray Sugar Robinson.

George Gaimford se sent satisfet, el seu púgil ha guanyat i ha convençut. A més, ha demostrat una gran confiança en les seues possibilitats, fet insòlit en un aficionat, que per primera vegada puja al ring. Gaimford i Robinson estigueren

Floyd Petterson, Clay digué d'ell que era el conill dels blancs.

vint-i-cinc anys junts, temps extraordinàriament llarg si considerem la inflada estadística de divorcis entre les més famoses parelles del quadrilàter. El preparador aportà sensatesa i experiència, la resta fou cosa d'un púgil amb bona predisposició tècnica.

Però un bon preparador també és un pare, algú que es preocupa dels aspectes tangencials, com ara la vida ordenada del púgil, procurant que carde si li ve de gust —de tota manera ho farà—, però no quaranta-vuit hores abans d'un combat —necessita de tot el nervi en el quadrilàter—, ni menys encara immediatament després de boxejar, a fi de no malgastar les poques reserves físiques que resten. Sembla una frivolitat, però més d'un campió ha perdut el ceptre europeu en la cambra d'una rossa exuberant. El ceptre i els guanys.

Robinson necessitava de Gaimford en les funcions de pare. Gastava amb la mateixa alegria que tombava els seus adversaris. Ell féu de la duresa d'un esport com la boxa un assumpte fàcil, una professió que li proporcionava grans ingressos i primeres planes als diaris de més tiratge. Robinson, a més, no es decidí per l'activisme racial: li va el luxe i la bona vida. Molt humà si recordem les penalitats passades. La trajectòria cívica d'Alí uns anys després fou molt diferent. Alí féu servir tota la força simbòlica del campió mundial de la categoria reina per incitar la seua gent a la rebel·lió contra el sistema. Hi contribueix amb l'exemple personal. Els negres se'l creuen. En la boxa, el carisma d'un líder és incontestable;

representa la força invencible i mereix el respecte, virtut que la política, amb la impossibilitat estructural d'assolir tots els objectius, no té.

Muhammad Alí ha passat a la història no sols com un esteta, sinó també, i sobretot, per ser un controvertit activista. D'ell, se n'ha parlat molt, dalt i baix del ring. En canvi, Robinson a penes ha ocupat planes en la sociologia boxística, tot i que ell vencé símbols tan emblemàtics de l'establishment com Rocky Graziano —un exemple, segons Eisenhower— o Jake la Motta, el Toro del Bronx de Martin Scorsese. Dos combats magnífics, dos episodis extraordinaris per a intel·lectuals aficionats a la metàfora pugilística. dos enfrontaments immillorables on, d'una banda, la força, el coratge, l'agressivitat i l'ímpetu s'oposaven a l'estil, l'esgrima i la plàstica més perfecta de l'època. Aquests han estat els autèntics combats del segle, els que acaren dues formes d'entendre un esport contradictori: tàcitament violent; explícitament subtil.

Graziano i la Motta eren dos púgils borrascosos, dotats d'una forta pegada i imbuïts d'un odi que projectaven amb virulència contra el rival. Boxejar contra ells era com entestar-se a enderrocar una paret amb un martell de plàstic. Calia una eina potent, i calia, més que res, saber on havies d'adreçar-la perquè cedís en la seua rigidesa més obstinada. Tots dos tenien similars característiques al quadrilàter: eixien del racó prestos a rematar la feina ben aviat, com animals encaçats en una situació que es preveu irreversible. El públic agraïa aquesta pre-

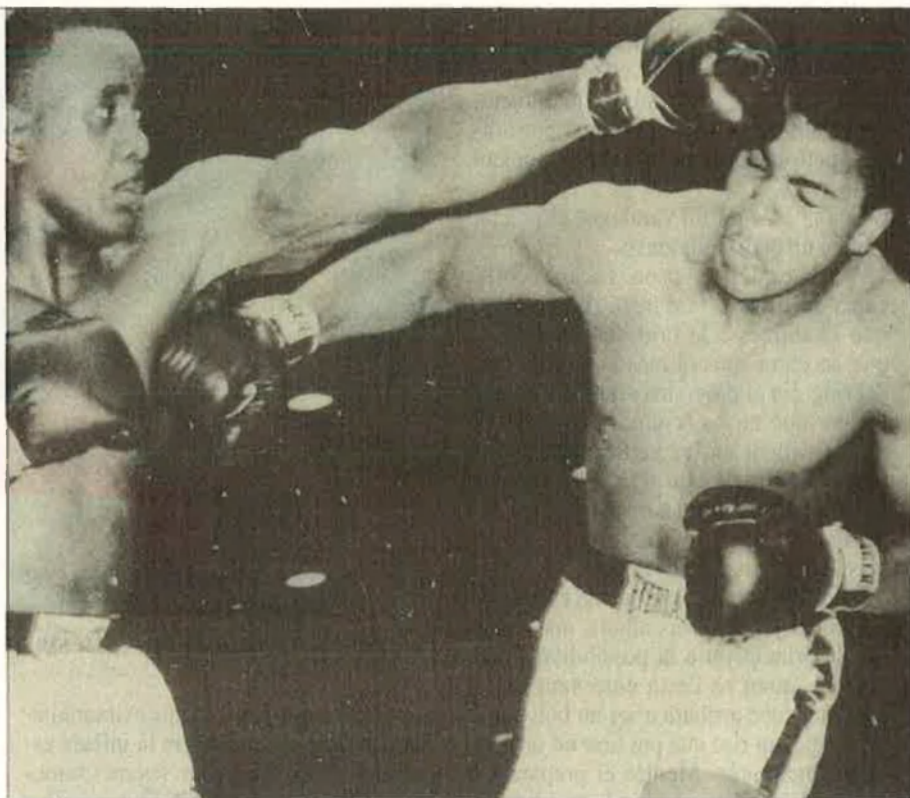

disposició al combat, per a molts és el màxim exigible. Per a Graziano i la Motta el càstig físic no representava un problema greu, estaven revestits d'aquell axioma d'orgull boxístic que diu que, si t'han de deixar KO, que siga dempeus. Sentien plaer en el dolor, es refregaven en la violència com un porc en el fang. ¿No s'ha dit que la boxa és com la vida? Doncs bé, Graziano i la Motta havien viscut entre els pals creuats d'un galliner, de manera que a cada escaló que pujaven trobaven una merda.

Eren dos púgils de goma, d'aquells que revelen al contrari la inutilitat de destrossar-los. Els enviaven una sèrie de *jabs* a la cara i el cap retornava al seu lloc després d'una reculada. Desesperant. Vet aquí per què Eisenhower se'ls estimava tant: si l'emblema aguantava assalts d'aquesta mena, l'ordre social estava garantit. Mentre "morien" allà dalt no empenyaven baix.

Robinson, però, establí una nova estructura jeràrquica al ring. Amb ell, la força és relegada de prioritat eminent a relativa. És l'arquitecte que al mig de tanta barraca edifica una casa amb espais amples, sobris i lluminosos. El sentit de la distància, tan fonamental en la boxa, troba en Robinson l'espai adient. Graziano i la Motta s'avenien d'allò més bé en les distàncies curtes, és el terreny on no cal la precisió, i s'imposaven a còpia d'estar damunt de l'altre, acuitant-lo amb multituds de cops —la meitat dels que ells rebien—, una guerra sense quarter, sense una estratègia definida, on guanya la tenacitat, el vigor, la cadència reiterada d'un *punch* implacable. Guanya quan l'altre oposa, o intenta oposar, la mateixa tàctica. I és ací on Robinson marca la petita diferència de la distància i es produeix aquella gran conseqüència. Graziano i la Motta es desconcertaren: on abans posaven el guant trobaven invariablement l'objectiu, i ara aquells demolidors *crochets* es perden en l'infinit, en l'error propiciat per l'esquiva estètica d'un estilista de la talla de Robinson. És la barriera blanca contra la subtilsena negra: el combat del segle.

11 Graziano i la Motta plantejaren combat a un home, Sugar Robinson, que odiava la violència; un esteta que boxejava sota la premissa que rebre cops era una grolleria, més encara si no tenien un altre objectiu que

Casius Clay era famfarró, petulant, impertinent; potser que "el més gran".

ARXIU

imposar el predomini de l'agressivitat més grossera de la forma més maldestra. Així doncs, Robinson se serví de la millor boxa conceptual que atesorava per frenar la Motta, l'any 1951, amb l'estètica de la llarga distància, la mateixa que Muhammad Alí imposaria vint anys després en la categoria reina, atapeïda de pesos pesants amb plom als peus.

El 14 de febrer de 1951 el públic esperava impacient que sonara la campana i tinguera lloc el combat més taquiller de l'època. Aleshores pocs paraven esment que Robinson i la Motta oposaven dos conceptes i un dels dos havia de ser determinant en la lluita pel domini al ring. La Motta tenia com a principi no haver perdut mai per knock-out —quan un boxejador està fora de combat més del compte de deu segons. Si havia de perdre ho faria dret, mirant fit a fit els ulls del rival. Tenia l'orgull propi dels invencibles, convençut que comandava un cos titànic i per tant incrèdul davant la probabilitat que algú poguera enfonsar-lo entre el buit de les cordes. Així doncs, Robinson romania pensatiu en aquells instants, llarguíssims, previs a l'inici del combat, mentre que la Motta es neguitjava fent petits salts al seu racó. Poc després sonà un gong potent, que s'esvaní entre el baladreig dels aficionats presents a l'estadi. Fou com un tro que donà

pas al llamp la Motta, que anà a l'encontre de Robinson, molt serè i elegantment posicionat al quadrilàter, sense pressa, calculant l'estratègia, dosificant l'esforç per a una guerra que es presumia incabable.

En els primers assalts fa l'efecte que la Motta empaita Robinson; apreciació errònia, però, perquè és Robinson qui, a la contra, du la Motta al terreny del ring que li convé. Evita la curta distància, aquell espai entre dos cossos que fa inevitable el colp indiscriminat. Si la Motta vol arribar-li s'haurà d'exposar a traure els braços de la guàrdia, i els trau, és clar, a la babalà, de manera que van a l'aire i el titànic rep els primers *uppercuts* en la línia de flotació; poca cosa, no obstant, per tombar aquest miura del Bronx, que esbufega i reacciona contra el dandisme insultant de Robinson, mostrant-li, desafiant, els guants caiguts a l'altura dels pantalons.

Robinson capta el missatge: la Motta vol convertir el combat en un incessant intercanvi de cops: deu per ell, un per Robinson. És la proposta més intel·ligent d'aquesta bèstia del ring; li encanta aquesta manera de comunicar-se, el llenguatge del seu cos és ple d'adjectius inútils, no hi ha a penes subordinades estilístiques que facen oblidar, ni que siga per uns moments, l'ansietat per l'argument.

Jake la Motta un kamikaze front a l'artista Ray Sugar Robinson.

ARKIU

Però Robinson està decidit a imposar les seues condicions sense caure en el parany de les facilitats que en aparença propicia la Motta. Robinson pujà al quadrilàter a desmentir la fal·làcia generalitzada de la potència. De cap de les maneres podia permetre que Graziano i la Motta foren l'excepció a una norma que, si no es confirmava, acabaria diluint-se just quan els primers indicis apuntaven cap un nou horitzó estilístic.

Però la Motta imprimeix un ritme frenètic al combat. És conscient de la superioritat tècnica de Robinson, així que opta per no deixar-lo pensar, intentant acaçar-lo amb els continus *crochets* que li llança amb l'esperança d'estavellar-li un puny a la cara, o a la boca de l'estómac, allí on la respiració es talla i paralitza les cames, l'arma menys vacil·lant d'un ballarí excepcional com Robinson. Passen els rounds i la desesperació de la Motta va en augment, no sap com trencar el laberint de les distàncies. Hauria de pensar, acordar amb ell mateix una pausa que li permetera reflexionar sobre la possibilitat de canviar d'estratègia. Allà dalt, però, l'únic que pensa és el que està facultat per a fer-ho, que no és altre que Ray Sugar Robinson, que passa de la llarga distància a la curta, com una abella, que clava l'agulló i vola, desapareixent entre la confusió que produeix la ferida. Robinson és ara al terreny

que li va a la Motta; ho ha fet a consciència, després de minar-li la resistència i desmoralitzar-lo. La Motta està psicològicament derrotat, ja no li queden més armes que l'orgull propi, aguantar dret el càstig que se li'n ve damunt.

És aleshores quan Robinson deixa de jugar i passa a l'atac, en el tretzè assalt; és aleshores quan la Motta observa que Robinson, fred i calculador, es transforma en un iceberg, una immensa capa compacta que camina inexorablement al seu encontre. Llavors Robinson du contra les cordes la Motta, vençut però tossudament resistent, i clava amb la precisió d'un Winchester tota la varietat de colps en la pell tersa de la Motta, que el mira fixament, dret però no suplicant: té amor propi, té coratge, és valent, no té res més. Mai ningú li havia endossat un knock-out, ningú li faria besar el feltre. Si cal s'agafarà a les cordes i deixarà que Robinson li rebente les vísceres, però no doblarà les cames. Això mai.

I allí estava Robinson, amb les cames obertes, els peus fixos a terra per tal que els colps tinguen la rotació adient i acaben amb la resistència obstinada d'un la Motta que no cedia en l'afany d'aconseguir una derrota honorosa. Algú hauria de parar aquest sofriment estúpid. Robinson no pot, sap que quan tens un rival contra les cordes has de rematar la feina allí mateix,

perquè, si no ho fas, en el següent assalt ell pot acabar amb tu. La Motta dobla el cos i es cobreix la cara amb els punys. Ja no té capacitat de resposta, tan sols de sacrifici. Robinson es pren un descans, només un parell de segons; de seguida reprèn una altra sèrie: a la cara, als flancs, a l'estómac... Però la Motta continua dret, orgullosament mig dret; de la fatiga, a Robinson li pesen els braços. El públic està més pendent de la resistència de la Motta que de la indiscutible victòria de Robinson. Un triomf bellíssim, ple de matisos tècnics i una acotació dramàtica, amb la Motta pres contra les cordes, en el tretzè assalt, a les acaballes d'un combat que l'àrbitre, per fi, decideix parar, interposant-se entre la diligent esgrima de Robinson i l'abnegació generosa de la Motta. La boxa és plena de tipus com Graziano i la Motta, gent disposada a morir al ring, exemples per a governants hàbils, que no dubten a demanar-li sacrifici a la joventut en compte d'exigir-los un mínim d'intel·ligència.

La Motta baixà del ring convençut que el seu rècord particular es mantenia intacte. Robinson l'havia vençut de l'única manera en què ell estava disposat a perdre: dret, sense doblar els genolls. Però Robinson, guanyant la Motta i posteriorment Graziano situà la boxa en l'àmbit de la lògica. Foren dues victòries importants, dos èxits que refutaven amb èmfasi el dilema de la força i que obrien el camí dels estetes. Si Ray Sugar Robinson no haguera existit, Norman Mailer potser no hauria escrit sobre Cassius Clay. Tant fa que Mailer l'haja considerat el *més gran*. També Ray Sugar Leonard ha estat declarat el millor boxejador de tots els temps. I Joe Louis. El més important és que el valor de la potència ha estat substituït per la supremacia de l'estilisme. Recordarem Rocky Marciano com l'home que no va perdre mai un combat, durant nou anys; però quan parlem de boxa, de la solitud de l'individu al ring, de la capacitat de tergiversar una norma violenta en una regla estètica, del talent de convertir el cos en un llenguatge altament plàstic, aleshores els Marciano, Bonavena, Frazier, Cenera, Graziano, la Motta i tans d'altres no seran sinó tan sols una referència, una dada indispensable i comparativa que ens permet capir amb tota la seua magnitud la contradicció d'un esport que nasqué amb la voluntat de consagrar el més fort i ha acabat reconeixent el més hàbil.

Ferran Torrent